

Obraz 1. svět. války v čes. literatuře

Jaroslav Hašek (1883-1923)

- Bohém, dobrodruh, spisovatel se smyslem pro humor, mystifikátor = ten, kdo dokáže přesvědčit o lži
- Sloužil jako voják v čs. Legiích, vstoupil do Rudé armády
- Rok 1920- návrat do vlasti- umírá v Lipnici (Haškova Lipnice)
- Dílo: autor více než 1200 povídek (Trampoty pana Tenkrátá, Tři muži se žralokem)
 - románová tetralogie Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války(poslední díl nedokončil)
 - řazen mezi tzv. válečné romány- absurdita války v kontrastu s humorem
 - „ švejkovina “ – jednání, které popírá řád a disciplínu
 - všechny epizody v knize směřují k zesměšnění války a rakouské monarchie
 - filmová adaptace- Dobrý voják Švejk (1956)

Spisovatelé demokratického proudu

- pojítkem mezi nimi je žurnalistická činnost v Lidových novinách

Karel Čapek (1890 – 1938)

* Malé Svatoňovice- studium na gymnáziu v Hradci Králové, Brně a Praze, filozofii v Praze, Berlíně a Paříži

1. K. Čapek- novinář

- přispěl k rozvoji fejetonu a sloupku
- soubory fejetonů např. Zahradníkův rok, Měl jsem psa a kočku + cestopisné např. Obrázky z Holandska, Cesta na sever
- srozumitelný jazyk a vtip

2. K. Čapek- utopista

- ve všech dílech se jedná o převratný vynález a jeho negativní důsledky pro lidstvo
- technický pokrok X morálka lidstva

R. U. R. (Rossum's Universal Robots)

- světoznámé drama
- Děj : Ředitel závodů na výrobu robotů je přesvědčen o tom, že roboti jsou schopni plně nahradit člověka. Roboti se vzbouří, lidstvo je vyhubeno, až na stavitele, který má obnovit zničený recept na výrobu robotů. To se mu nepodaří. Naděje pro lidstvo → vznik citu mezi dvěma roboty → ti se stávají lidmi a civilizace začíná od úplného začátku.
- slovo robot vymyslel Karel Čapek

Továrna na absolutno- vynález karburátoru, který rozbíjí atomy, ale současně uvolňuje absolutno, které mění lidi a vyvolává v nich náboženský fanatismus → válka + ničení

Věc Makropulos- problém dlouhověkosti lidského života- recept na jeho prodloužení je spálen, protože herečka Elina Makropulová je unavena životem. Dlouhověkostí odlišila - je téměř jako robot.

Krakatit- odpovědnost člověka za důsledky zneužití vynálezu. Ing. Prokop objeví třaskavinu, která je schopna zničit celý svět. Třaskavina je ukradena, Prokop ji hledá a přitom prochází různými prostředími. Všude chtějí vynález využít pro sebe. V závěru se setkává se staříkem a dochází k závěru, že je třeba dělat malé věci „dobré lidem“.

Válka s mloky- poněkud jiný pohled – sic vynález, který vede ke zkáze, ale současně i varování před nebezpečím fašismu. Objev inteligentních mloků, kteří jsou levnou pracovní silou. Přerostou však lidem přes hlavu a pomocí trhavin ukrajují lidem pevninu. Končí objevem mloka ve Vltavě v Praze.

3. Čapek a varování před totalitou

- jasně a ostře vystoupil proti fašismu

Bílá nemoc- konflikt mezi doktorem Galénem (skromný inteligentní člověk) a Maršálem (člověk s rysy fašistického vůdce). Doktor Galén má lék proti smrtelné nemoci a je ochoten ho poskytnout pouze za slib míru X porušení lékařského slibu. Je ušlapán fanatickým davem. (Sebeušlechtilější jedinec nic nezmůže proti organizovanému zločinu).

Matka- námět Čapkovy ženy Olgy Scheinpflugové – reakce na válku ve Španělsku. Matka vede rozhovory s mrtvými muži své rodiny (manžel padl v boji, syn Ondra zemřel na zhoubnou nemoc, syn Jiří zahynul jako letec, dvojčata Petr a Kornel padli v občanské válce). Naživu zůstává jen Toni - matka ho chrání, ale v rozhodné chvíli mu podává pušku se slovem- jdi.